

รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะ
การเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์
สำหรับพระสังฆาธิการ*

A CAUSAL RELATIONSHIP MODEL OF FACTORS AFFECTING
BUDDHIST PROPAGATION CAPACITY IN SOCIAL MEDIA
OF ADMINISTRATIVE MONKS.

พระเทอดศักดิ์ สดตินธโร (ศรีวิรัตน์)

Phra Therdsak Sattindharo (Sriwirat)

สิน งามประโคน

Sin Ngamprakhon

กฤษฎา นันทเพ็ชร

Krisda Nantapetch

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

E-mail: mawo919@gmail.com

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์สำหรับพระสังฆาธิการ 2) เพื่อพัฒนารูปแบบสมการโครงสร้างสมรรถนะการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์สำหรับพระสังฆาธิการ และ 3) เพื่อเสนอรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์สำหรับพระสังฆาธิการ รูปแบบการวิจัยคือผสมผสาน การวิจัยเชิงคุณภาพใช้เอกสารและการสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือ การวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ ค่า IOC 0.95 สัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค มีค่า 0.949 กลุ่มตัวอย่างคือพระสังฆาธิการ 396 รูป จาก 41,124 รูป วิเคราะห์ด้วยโปรแกรม ลิสเรล (LISREL)

---

* Received 14 March 2019; Revised 21 March 2019; Accepted 2 April 2019.

ผลการวิจัยพบว่า

1. วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและการใช้สื่อสังคมออนไลน์ส่งผลทางตรงเชิงบวกต่อสมรรถนะการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
2. โมเดลสมการโครงสร้างมีความกลมกลืนกับสมการโครงสร้างข้อมูลเชิงประจักษ์
3. วิธีการเผยแผ่และการใช้สื่อสังคมออนไลน์มีค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์มีความสัมพันธ์กันร้อยละ 77 การสอนด้วยวิธีสมมุตเตชณาและการใช้เฟซบุ๊ก (Facebook) เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะการเผยแผ่พระพุทธศาสนาซึ่งทักษะจะช่วยให้มีสมรรถนะการเผยแผ่ดียิ่งขึ้น โดยมีตัวแปรอื่นๆ ตามในโมเดลเป็นองค์ประกอบที่จะช่วยเพิ่มสมรรถนะในการเผยแผ่ด้วยเช่นกัน

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ, สมรรถนะการเผยแผ่, สื่อสังคมออนไลน์

Abstract

The aims of this research were; 1) to study factors affecting Buddhist propagation capacity in social media of administrative monks, 2) to develop a structural equation model of Buddhist propagation capacity in social media of administrative monks, and 3) to propose the causal relationship model of factors affecting Buddhist propagation capacity in social media of administrative monks. The mixed research methods were used in the study. Qualitative research methods were used documents and interviews as a tool. Quantitative research methods were used questionnaires as tools. The data were collected from 396 samples of 41,142 administrative monks. IOC were 0.95, Cronbach's alpha coefficient were 0.949 and then analyzed by LISREL program.

The research results found that;

1. Propagation methods and factors of social media had a positive result to Buddhist propagation capacity with a significant statistical level,
2. Structural equation model was harmonious with empirical data structural equation,

3. Propagation method and online media had a relation at 77% in predictive coefficient value of structural equation. The propagation based on filling with enthusiasm and propagation through Facebook had a significant impact to Buddhist propagation capacity which skills will help to had better propagation capacity and other factors in the model could assist and support the capacity in propagation as well.

Keywords: Causal relationship, Propagation capacity, Social media.

บทนำ

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาดำเนินการมาตามลำดับโดยใช้อุปกรณ์ของแต่ละยุคมาใช้ให้เหมาะสมพอจะแบ่งเป็น 5 ยุค กล่าวคือ 1) ยุคการสื่อสารโดยคำพูดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาใช้วิธีมุขปาฐะ 2) ยุคการสื่อสารโดยการเขียนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยเขียนตามผนังถ้ำ จารึกลงใบลาน 3) ยุคการสื่อสารโดยการพิมพ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยการพิมพ์หนังสือพระไตรปิฎก คัมภีร์ ตำราทางพระพุทธศาสนา 4) ยุคการสื่อสารโดยสื่ออิเล็กทรอนิกส์มีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทางวิทยุโทรทัศน์ 5) ยุคการสื่อสารโดยโทรคมนาคมและดิจิทัลมีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทางดาวเทียม และอินเทอร์เน็ต (พระมหาสมจินต์ สมมาปถุญญ, 2547) ซึ่งเป็นการปรับตัวของพระสงฆ์เพื่อให้พระพุทธศาสนายังคงอยู่ในกระแสท่ามกลางข้อมูลข่าวสารที่มีอยู่มากมายในปัจจุบัน จากรายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2560 พบว่าประชาชนใช้อินเทอร์เน็ตวันละ 6 ชั่วโมง ใช้งาน Social Media 86.9 % (กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2561) จะเห็นว่าประชาชนรับข้อมูลข่าวสารทางสื่อสังคมออนไลน์เป็นส่วนใหญ่เพราะสะดวกรวดเร็ว จึงเป็นโอกาสอันดีที่พระสงฆ์จะใช้อินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางให้ธรรมะไปสู่ประชาชนได้ง่าย

ปัญหาและอุปสรรคในการเผยแผ่ธรรมะผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของพระสงฆ์คือการขาดรูปแบบการสื่อสารธรรมะที่เข้าใจง่าย สามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตจริง ขาดการกำหนดหัวข้อธรรมะที่เหมาะสมกับผู้รับสารและขาดทักษะการใช้อินเทอร์เน็ต แต่ถ้ามีองค์ความรู้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านสื่อสังคมออนไลน์ให้กับพระสงฆ์ก็จะช่วยให้พระสงฆ์การใช้คุณประโยชน์ของสื่อสังคมออนไลน์ได้มาก จะทำให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนามี

ประสิทธิภาพ ประชาชนได้รับธรรมะง่ายและสะดวกขึ้น ดังคำกล่าวของพระมหาภูมิจัย วชิรเมธี ที่กล่าวว่าถ้านำพระพุทธศาสนาเผยแพร่ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ก็เท่ากับว่ามีพระนักเทศน์เพิ่มขึ้นที่เดียวเป็นแสนองค์ ซึ่งจะช่วยให้ธรรมะไปสู่ประชาชนได้อย่างกว้างขวาง (ทีมงานทรูปลูกปัญญา, 2561)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่าถ้าได้ศึกษาองค์ความรู้ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์แล้วนำองค์ความรู้นั้นมาเผยแพร่ให้พระสังฆาธิการ ก็จะช่วยทำให้พระสังฆาธิการมีสมรรถนะในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งจะส่งผลให้ธรรมะไปสู่ประชาชนได้ง่ายขึ้นอันจะส่งผลให้ประชาชนมีหลักธรรมในการดำเนินชีวิตให้ถูกต้องถูกศีลธรรมและมีความสุข อันจะช่วยลดปัญหาในสังคมซึ่งถ้าสังคมสงบสุขก็ลดการใช้เจ้าหน้าที่รัฐในการรักษาความสงบและในกระบวนการยุติธรรม อันจะเป็นการลดค่าใช้จ่ายของรัฐและนางบประมาณที่ต้องใช้ด้านนี้ไปพัฒนาด้านอื่น ๆ และสังคมที่สงบอยู่เย็นเป็นสุขนั้นมิมีมูลค่ามหาศาลไม่สามารถประเมินมาเป็นตัวเลขได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

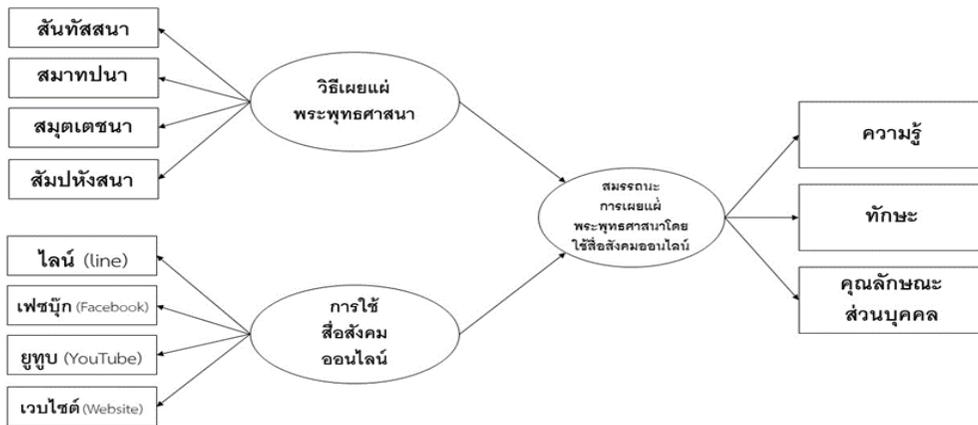
1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะการเผยแพร่พระพุทธศาสนาโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์สำหรับพระสังฆาธิการ
2. เพื่อพัฒนารูปแบบสมการโครงสร้างสมรรถนะการเผยแพร่พระพุทธศาสนาโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์สำหรับพระสังฆาธิการ
3. เพื่อเสนอรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะการเผยแพร่พระพุทธศาสนาโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์สำหรับพระสังฆาธิการ

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยด้านวิธีการเผยแพร่พระพุทธศาสนาส่งผลทางตรงเชิงบวกต่อสมรรถนะการเผยแพร่พระพุทธศาสนา
2. ปัจจัยด้านการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาส่งผลทางตรงเชิงบวกต่อสมรรถนะการเผยแพร่พระพุทธศาสนา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงพรรณานววิธี รูปแบบการวิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพนำแล้วขยายผลด้วยการวิจัยเชิงปริมาณโดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์สำหรับพระสังฆาธิการ ประเด็นที่ศึกษาประกอบด้วย 1) วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาใช้แนวคิดวิธีเทศนา 4 (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2548) 2) การใช้สื่อสังคมออนไลน์ใช้แนวคิดความสามารถและปัจจัยในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Sternberg, R. & Kolligian Jr J., 1990) 3) สมรรถนะการเผยแผ่ สร้างตามแนวคิดของ ฌรณรงค์วิทย์ แสนทอง (ฌรณรงค์วิทย์ แสนทอง, 2551) 4) โมเดลสมการโครงสร้างตามแนวคิดของ สุภมาส อังศุโชติ (สุภมาส อังศุโชติ สมถวิล วิจิตรวรรณ และรัชณีกุล ภิญโญภาณุวัฒน์, 2554) และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ โดยการคัดเลือกเจาะจง จำนวน 7 รูปและนำข้อมูลมารวบรวมแล้วจึงวิเคราะห์เนื้อหาจึงได้ 1) วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแบบต่าง ๆ 2) ประเภทของการใช้สื่อออนไลน์แบบต่าง ๆ ที่นิยมกันมาก 3) สมรรถนะสำคัญที่จำเป็นสำหรับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 4) โมเดลความสัมพันธ์เชิง

สาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะการเผยแพร่พระพุทธศาสนาโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์สำหรับพระสังฆาธิการ

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบสมการโครงสร้างสมรรถนะการเผยแพร่พระพุทธศาสนา โดยใช้สื่อสังคมออนไลน์สำหรับพระสังฆาธิการ ประเด็นที่ศึกษา 1.องค์ประกอบของโมเดลสมการโครงสร้างได้แก่ 1) วิธีการเผยแพร่พระพุทธศาสนา 2) การใช้สื่อสังคมออนไลน์ 3) สมรรถนะการเผยแพร่ และ 2. สร้างโมเดลสมการโครงสร้างที่ประกอบด้วยความสัมพันธ์ทั้งสามด้านแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ จึงได้โมเดลสมการโครงสร้างที่มีองค์ประกอบของตัวแปรหลักและตัวแปรย่อย ดังนี้ 1) วิธีการเผยแพร่พระพุทธศาสนาแบบต่าง ๆ 2) ประเภทของการใช้สื่อสังคมออนไลน์แบบต่าง ๆ ที่นิยมกันมาก 3) สมรรถนะสำคัญที่จำเป็นสำหรับการเผยแพร่พระพุทธศาสนา

ขั้นตอนที่ 3 เสนอรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะการเผยแพร่พระพุทธศาสนาโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์สำหรับพระสังฆาธิการ ประเด็นที่ศึกษา ยืนยันผลวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่แสดงความสอดคล้องกับโมเดลสมการโครงสร้าง โดย 1) สร้างแบบสอบถาม เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะการเผยแพร่พระพุทธศาสนาโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์สำหรับพระสังฆาธิการ แล้วตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้องพบว่า (IOC) อยู่ที่ 0.95 ซึ่งผ่านการทดสอบ (สุทนต์ ศรีไสย์, 2551) แล้วนำแบบสอบถามมาทดสอบกับกลุ่มที่ไม่ใช่ตัวอย่างจำนวน 30 รูป และนำมาหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach) เพื่อดูความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่น (สุภมาศ อังศุโชติ สมถวิล วิจิตรวรรณ และรัชนิกุล ภิญโญภาณุวัฒน์, 2554) พบว่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach) ด้านวิธีการเผยแพร่พระพุทธศาสนามีค่า 0.953 และปัจจัยด้านการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนามีค่า 0.965 สมรรถนะการเผยแพร่พระพุทธศาสนามีค่า 0.930 สรุปได้ว่าแบบสอบถามทั้งฉบับผ่านเกณฑ์การทดสอบคุณภาพ 2) เก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ด้วยแบบสอบถามกับพระสังฆาธิการที่เผยแพร่พระพุทธศาสนาจำนวน 41,142 รูป จากกลุ่มตัวอย่าง 396 รูป โดยใช้ตาราง Taro-Yamane (สุทนต์ ศรีไสย์, 2551) ส่งแบบสอบถามและรับคืนกลับด้วย Google Form 3) วิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ๆ ด้วยโปรแกรมลิสเรล (LISREL) (Diamantopoulous. A. & Siguaw. A.D. , 2000) ยืนยันผลวิเคราะห์ข้อมูลด้วย

สถิติที่คำนวณได้ เปรียบเทียบกับสมการโครงสร้างแสดงความสอดคล้องกันระหว่างโมเดลสมการโครงสร้างกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการวิจัย

1. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะการเผยแพร่พระพุทธศาสนาโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์สำหรับพระสังฆาธิการ ผลการวิเคราะห์โดยสรุปในภาพรวมพบว่า ปัจจัยด้านวิธีการเผยแพร่พระพุทธศาสนาและปัจจัยด้านการใช้สื่อสังคมออนไลน์ส่งผลทางตรงเชิงบวกต่อสมรรถนะการเผยแพร่พระพุทธศาสนาโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์สำหรับพระสังฆาธิการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานทั้ง 2 ข้อ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณ (R²) ของสมการโครงสร้างนั้นพบว่าตัวแปรอิสระทั้งสองตัวสามารถร่วมกันพยากรณ์สมรรถนะการเผยแพร่พระพุทธศาสนาโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์สำหรับพระสังฆาธิการ ได้ร้อยละ 77 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์เส้นทาง (path analysis) ของตัวแบบสมการโครงสร้างรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะการเผยแพร่พระพุทธศาสนาโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์สำหรับพระสังฆาธิการ (n = 396)

ตัวแปรตาม	R ²	อิทธิพล	ตัวแปรอิสระ	
			ด้านวิธีการ เผยแพร่พระพุทธศาสนา	ด้านการใช้ สื่อสังคมออนไลน์
สมรรถนะ	0.77	DE	0.84**	0.78*
การเผยแพร่		IE	-	-
พระพุทธศาสนา		TE	0.84**	0.78*

หมายเหตุ DE=อิทธิพลทางตรง (Direct Effect),

IE=อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect),

TE=อิทธิพลภาพรวม (Total Effect),

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05(p<0.05),

**ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (p<.01)

ตารางที่ 2 สรุปผลจากการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	ผลที่ได้
1. ปัจจัยด้านวิธีการเผยแพร่พระพุทธศาสนาส่งผลทางตรงเชิงบวกต่อสมรรถนะการเผยแพร่พระพุทธศาสนา	เป็นไปตามสมมติฐาน
2. ปัจจัยด้านการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาส่งผลทางตรงเชิงบวกต่อสมรรถนะการเผยแพร่พระพุทธศาสนา	เป็นไปตามสมมติฐาน

2. พัฒนารูปแบบสมการโครงสร้างสมรรถนะการเผยแพร่พระพุทธศาสนาโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์สำหรับพระสังฆาธิการ ผลในการพัฒนารูปแบบ (Model) พบว่าเมื่อทำการปรับโมเดลสมการโครงสร้างตามสมมติฐานกับโมเดลสมการโครงสร้างข้อมูลเชิงประจักษ์ตามข้อเสนอแนะของโปรแกรม (Modification indices) โดยได้ค่ามาตรฐานของโปรแกรมดังตารางที่ 3 โมเดลทั้งสองจึงมีความพอดี (Fit) ดังนั้นโมเดลโครงสร้างหรือโมเดลตามกรอบแนวคิดเป็นไปตามทฤษฎีจึงอธิบายได้ว่า วิธีการเผยแพร่พระพุทธศาสนา (วิธีเทศนา 4) ประกอบด้วย 1) สันตัสสนา (PUBLISH1) 2) สมาทปนา (PUBLISH2) 3) สมุตเตชนา (PUBLISH3) 4) สัมปหังสนา (PUBLISH4) และการใช้สื่อสังคมออนไลน์ซึ่งประกอบด้วย 1) ไลน์ (LINE) 2) เฟซบุ๊ก (FACEBOOK) 3) ยูทูบ (YOUTUBE) 4) เว็บไซต์ (WEBSITE) คือปัจจัยที่ส่งผลทางตรงเชิงบวกต่อสมรรถนะการเผยแพร่พระพุทธศาสนาโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์สำหรับพระสังฆาธิการและองค์ประกอบของสมรรถนะประกอบด้วย 1) ความรู้ (KNOWLED) 2) ทักษะ (SKILL) 3) คุณลักษณะส่วนบุคคล (CHARAC) รูปแบบสมการโครงสร้างดังภาพที่ 2

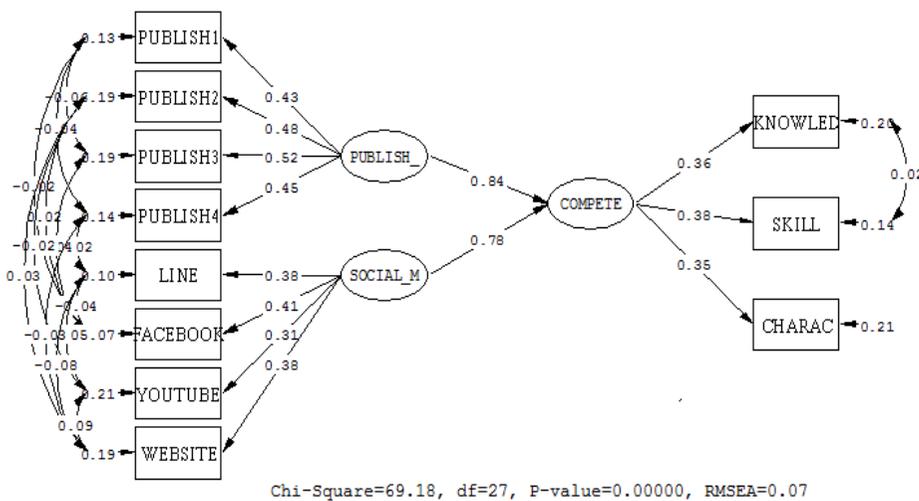
ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากดัชนีที่ใช้ในการตรวจสอบความสอดคล้องและความกลมกลืนของตัวแปรกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (n = 396)

ลำดับที่	ค่า	เกณฑ์	ค่า (หลังปรับ)	เกณฑ์การพิจารณา
1	χ^2 / df	$0.00 < \chi^2 / df \leq 3$	2.56	ผ่าน
2	GFI	$0.90 < GFI \leq 1.00$	0.95	ผ่าน

ลำดับที่	ค่า	เกณฑ์	ค่า (หลังปรับ)	เกณฑ์การ พิจารณา
3	AGFI	$0.90 \leq AGFI \leq 1.00$	0.90	ผ่าน
4	RMSEA	$0.00 \leq RMSEA \leq 0.08$	0.07	ผ่าน
5	CFI	$0.95 \leq CFI \leq 1.00$	0.96	ผ่าน
6	NFI	$0.90 \leq NFI \leq 1.00$	0.95	ผ่าน
7	TLI	$0.90 \leq TLI \leq 1.00$	0.94	ผ่าน
8	Standardized RMR	<0.05	0.038	ผ่าน

3. เสนอรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะการเผยแพร่พระพุทธรศาสนาโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์สำหรับพระสังฆาธิการ

ภาพที่ 2 ตัวแบบสมการโครงสร้าง แสดงรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะการเผยแพร่พระพุทธรศาสนาโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์สำหรับพระสังฆาธิการ

ตารางที่ 4 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรแฝงไปยังตัวแปรสังเกตได้ (λ) ของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะการเผยแพร่พระพุทธรศาสนาโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์สำหรับพระสังฆาธิการ (n = 396)

ตัวแปรแฝง	ตัวแปรสังเกตได้	λ
1.ด้านวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนา (PUBLISH_PR)	1.สันต์สสนา (PUBLISH1)	0.43**
	2.สมาทปนา (PUBLISH2)	0.48**
	3.สมุตเตชนา (PUBLISH3)	0.52**
	4.สัมปหังสนา (PUBLISH4)	0.45**
2.ด้านการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (SOCIAL_M)	1.ไลน์ (LINE)	0.38**
	2.เฟซบุ๊ก (FACEBOOK)	0.41**
	3.ยูทูป (YOUTUBE)	0.31**
	4.เว็บไซต์ (WEBSITE)	0.38**
3. สมรรถนะการเผยแผ่พระพุทธศาสนา (COMPETE)	1.ความรู้ (KNOWLED)	0.36**
	2.ทักษะ (SKILL)	0.38**
	3.คุณลักษณะส่วนบุคคล(CHARAC)	0.35**

หมายเหตุ ** ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p < 0.01$)

จากตารางที่ 4 เมื่อพิจารณาตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบเพื่อดูค่าอิทธิพลของตัวแปรแฝงดังนี้

1. ตัวแปรวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาพบว่าวิธีสมุตเตชนามีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด ($\lambda_x = 0.52$) วิธีสันต์สสนามีค่าน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุด ($\lambda_x = 0.43$)
2. ตัวแปรด้านการใช้สื่อสังคมออนไลน์พบว่า Facebook มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด ($\lambda_x = 0.41$) YouTube มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุด ($\lambda_x = 0.31$)
3. ตัวแปรสมรรถนะการเผยแผ่พระพุทธศาสนาพบว่าด้านทักษะ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด ($\lambda_y = 0.38$) ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุด ($\lambda_y = 0.35$)

อภิปรายผลการวิจัย

1. ปัจจัยด้านวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนา (วิธีเทศนา 4) ส่งผลทางตรงเชิงบวก ต่อสมรรถนะการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์สำหรับพระสังฆาธิการ เพราะการแสดงธรรมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ต้องใช้วิธีเทศนา 4 หลอมเข้าด้วยกันจะทำให้ผู้ชมเกิดความเข้าใจประทับใจและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุธานศ เพชรโปรี (สุธานศ เพชรโปรี, 2558) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ขององค์กรพระพุทธศาสนาในประเทศไทย” ในสื่อธรรมะใช้หลักวิธีเทศนา 4 คือ 1) สันทัสนา คือ ชี้แจงให้ชัด 2) สมาท-ปนา คือ ขวนใจให้อยากับเอาไปปฏิบัติ 3) สมุตเตชนา คือ ระวังให้อาจหาญแก่ล้า 4) สัมปหังสนา คือ ปลอดภัยให้สดชื่นร่าเริง วิธีหนึ่งที่พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงใช้คือการใช้กำลังใจ ซึ่งถือว่าเป็นแรงจูงใจแบบหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้เพิ่มมากขึ้นซึ่งในงานวิจัยนี้พบว่าวิธีสมุตเตชนาคือการปลุกเร้าใจให้กระตือรือร้นเกิดความอดุสาหะมีกำลังใจที่จะทำให้สำเร็จมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดเพราะผู้ชมส่วนมากชอบฟังธรรมะในเรื่องการให้กำลังใจซึ่งจะกระตุ้นจิตใจให้มีความวิริยะอดุสาหะกระทำงานให้สำเร็จซึ่งสอดคล้องกับเฮอร์แมน (Herman. J.M. , 1970) ได้สรุปลักษณะของผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงว่าเป็นผู้มีความมานะอดทนเพื่อเอาชนะความล้มเหลว ให้บรรลุผลดีเลิศสอดคล้องกับแมคเคลแลนด์ (McClelland. D.C. , 2005) กล่าวว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทำให้มีความปรารถนาและพยายามเพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

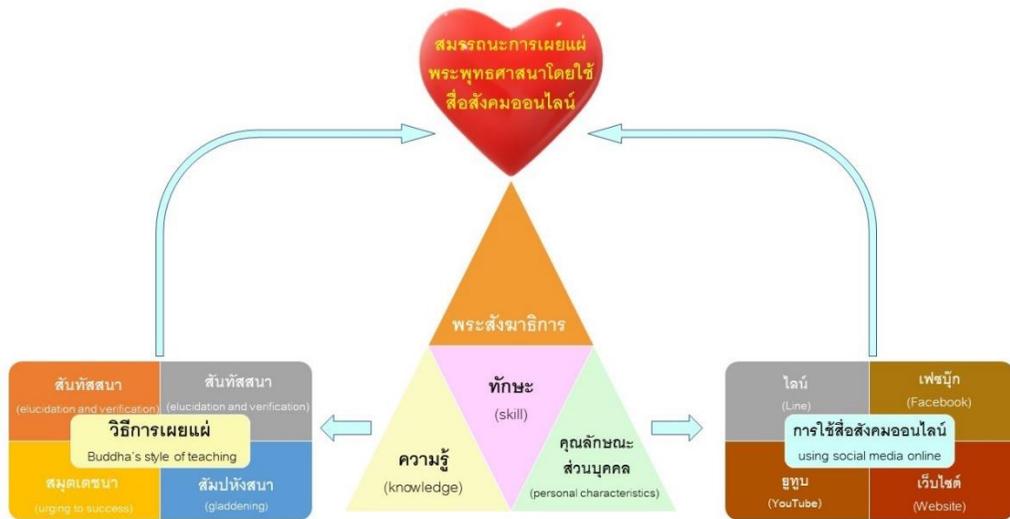
2. ปัจจัยด้านการใช้สื่อสังคมออนไลน์ส่งผลทางตรงเชิงบวกต่อสมรรถนะการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์สำหรับพระสังฆาธิการเพราะปัจจุบันคนรับชมธรรมะผ่านสมาร์ทโฟน แท็บเล็ตและคอมพิวเตอร์โดยใช้ไลน์ (Line) เฟซบุ๊ก (Facebook) ยูทูป (YouTube) เว็บไซต์ (Website) เป็นสื่อกลางเพราะมีความสะดวกรวดเร็วประหยัดและรับชมธรรมะได้ทุกเวลาทุกสถานที่แม้ไม่ได้อยู่ที่วัดซึ่งสอดคล้องกับสุธานศ เพชรโปรี (สุธานศ เพชรโปรี, 2558) ได้ศึกษา “รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ขององค์กรพระพุทธศาสนาในประเทศไทย” ซึ่งพบว่าตัวเชื่อมกับผู้รับสารหรือพุทธศาสนิกชน (the connecting link) มีลักษณะเป็นสื่อผสม (media mix) ซึ่งเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้มากที่สุดได้แก่เฟซบุ๊ก (Facebook) เว็บไซต์ (Website) ยูทูป (YouTube) ดังนั้นการใช้สื่อสังคมออนไลน์จึงส่งผลทางตรงเชิงบวกต่อสมรรถนะการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

งานวิจัยนี้ตัวแปรด้านการใช้สื่อสังคมออนไลน์พบว่าเฟซบุ๊ก (Facebook) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดเพราะเป็นสื่อที่สามารถตอบสนองในการสื่อสารทั้งผู้ส่งและผู้รับสารจึงได้รับความนิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑารัตน์ ศราวณะวงศ์ (จุฑารัตน์ ศราวณะวงศ์, 2558) ที่ศึกษาเรื่องแนวทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์กับงานประชาสัมพันธ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พบว่าผู้ปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์มีการรับรู้และความเข้าใจในการประยุกต์ใช้สื่อสังคมออนไลน์ในระดับมากที่สุด ส่วนใหญ่ใช้เฟซบุ๊ก (Facebook) เพื่อการประชาสัมพันธ์องค์กรมากกว่าใช้เพื่อการทำงานร่วมกันรวมทั้งแมคนามารา (Macnamara. J. & Zerfass. A. , 2012) ที่สำรวจพบว่า นักประชาสัมพันธ์ในออสเตรเลียและยุโรปใช้เฟซบุ๊ก (Facebook) มากที่สุด

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า วิธีเผยแพร่พระพุทธศาสนาทั้ง 4 วิธีส่งผลต่อสมรรถนะการเผยแพร่และวิธีสมุดเตชนาส่งผลมากที่สุด แต่พระสังฆาธิการก็ยังสามารถเลือกใช้วิธีอื่นอีก 3 วิธีได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพระที่นำเสนอ กลุ่มเป้าหมายและสถานการณ์ ด้านการใช้สื่อสังคมออนไลน์พบว่าสื่อทั้ง 4 ส่งผลต่อสมรรถนะการเผยแพร่และการใช้เฟซบุ๊ก (Facebook) ส่งผลมากที่สุด แต่พระสังฆาธิการก็ยังใช้สื่อสังคมออนไลน์อีก 3 ชนิดได้ ทั้งนี้เพราะว่าความสามารถของสื่อสังคมออนไลน์ไม่เหมือนกัน พระสังฆาธิการต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมกับกิจกรรมนั้นๆ สมรรถนะในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์จะเกิดขึ้นมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับพระสังฆาธิการต้องหมั่นศึกษาหาความรู้ (knowledge) ฝึกฝนให้เกิดความชำนาญมีทักษะ (skill) และเสริมสร้างคุณลักษณะส่วนบุคคล (personal characteristics) ทั้งในด้านวิธีการเผยแพร่และการใช้สื่อสังคมออนไลน์ให้มากและต่อเนื่องจึงจะทำให้มีสมรรถนะการเผยแพร่พระพุทธศาสนาโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์เกิดขึ้นมาก ดังแสดงในภาพที่ 3

ภาพที่ 3 THERDSAK MODEL

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์สำหรับพระสังฆาธิการ พบว่า ปัจจัยด้านวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนา (เทศนา 4) และปัจจัยด้านการใช้สื่อสังคมออนไลน์ส่งผลทางตรงเชิงบวกต่อสมรรถนะการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์สำหรับพระสังฆาธิการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานทั้ง 2 ข้อ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณ (R²) ของสมการโครงสร้างนั้นพบว่าตัวแปรอิสระทั้งสองตัวสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนหรือพหุคูณสมรรถนะการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์สำหรับพระสังฆาธิการได้ร้อยละ 77

2. ผลในการพัฒนารูปแบบ (Model) สมการโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์สำหรับพระสังฆาธิการ สรุปได้ว่า วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนา (วิธีเทศนา 4) ประกอบด้วย 1) สันตัสสนา 2) สมาทปนา 3) สมมุเตชชา 4) สัมปหังสนาและการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งประกอบด้วย 1) ไลน์ (Line) 2) เฟซบุ๊ก (Facebook) 3) ยูทูป (YouTube) 4) เว็บไซต์ (Website) ทั้งสองปัจจัยส่งผลทางตรงเชิงบวกต่อสมรรถนะการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและองค์ประกอบของสมรรถนะ

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ประกอบด้วย 1) ความรู้ (knowledge) 2) ทักษะ (skill) 3) คุณลักษณะส่วนบุคคล (personal characteristics)

3. เสนอรูปแบบ (Model) ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์สำหรับพระสังฆาธิการสรุปได้ว่าการเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยการเทศนา 4 วิธีที่มีส่งผลต่อสมรรถนะการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ 1. วิธีสมุดเทศนา 2. สมาทปนา 3. สัมปหังสนา 4. สันทัสสนา ด้านการใช้สื่อสังคมออนไลน์ทั้ง 4 วิธีที่มีส่งผลต่อสมรรถนะการเผยแผ่พุทธศาสนาเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ 1. เฟซบุ๊ก (Facebook) 2. ไลน์ (Line) 3. เว็บไซต์ (Website) 4. ยูทูป (YouTube) ด้านองค์ประกอบของสมรรถนะการเผยแผ่พุทธศาสนาโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์สำหรับพระสังฆาธิการตัวแปรที่ส่งผลเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ 1. ทักษะ (skill) 2. ความรู้ (knowledge) 3. คุณลักษณะส่วนบุคคล (personal characteristics)

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (15 มกราคม 2561). สถิติผู้ใช้งาน อินเทอร์เน็ต ปี 2560. เข้าถึงได้จาก <https://ourgreenfish.com/th/สถิติผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ต/>
- จุฑารัตน์ ทรายณะวงศ์. (2558). แนวทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์กับงานประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ว.วิจัยสมาคมห้องสมุดฯ แนวทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์กับงานประชาสัมพันธ์ ปีที่ 8(2).
- ทีมงานทรูปลูกปัญญา. (2561). ว.วชิรเมธี ไอดอลแห่งธรรมของวันนี้. เข้าถึงได้จาก http://www.truelookpanya.com/new/cms_detail/guidance/6556/
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2548). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสมจินต์ สมมาปญโญ. (2547). วิพากษ์แนวคิดพระพุทธศาสนาสำหรับโลกหลังยุคใหม่. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุทธนู ศรีไสย์. (2551). สถิติประยุกต์สำหรับงานวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุธานศ เพชรโปรี. (2558). รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ขององค์กรพระพุทธศาสนาในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต . คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุภมาส อังศุโชติ สมถวิล วิจิตรวรรณ และรัชนีกุล ภิญโญภาณุวัฒน์. (2554). สถิติการวิเคราะห์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ : เทคนิคการใช้โปรแกรม LISREL. กรุงเทพมหานคร: มิสชั่น มีเดีย.
- Diamantopoulous. A. & Siguaw. A.D. . (2000). *Introducing LISREL: A guide for the uninitiated*. London: Sage Publications.
- Herman. J.M. . (1970). A questionnaire measure of achievement motivation. *The Journal of Applied Psychology*.
- Macnamara. J. & Zerfass. A. . (2012). Social media communication in organizations: The challenges of balancing openness. strategy. and management. *International Journal of Strategic Communication*.
- McClelland. D.C. . (11 December 2005). *Testing for Competence rather than Intelligence*. *American Psychologist*. เข้าถึงได้จาก www.ei.haygroup.com
- Sternberg, R. & Kolligian Jr J. (1990). *Competence Considered*. New Haven: Yale University Press.